

סמל שאלון 022381

היסטוריה מוגבר¹

שימו לב: הנושאים המסומנים בתכלת הם נושאים עליהם לא תהיינה שאלות בבחינת הבגרות מועד קיץ תשפ"ז - 2027

נושא 1 – הפעילות הציונית בארצות האסלאם בימי מלחמת העולם השנייה והעליות הגדולות מארצות האסלאם בשנים 1948-1967

ספרי הלימוד:

1. סעדון ח' ורפל י' (עורכים), **במחתרת מארצות האסלאם – פרשיות העפלה והגנה**, מכון בן צבי ומשרד החינוך, ירושלים תשנ"ז.
2. סעדון ח' (עורך), **בגלוי ובסתר – העליות הגדולות מארצות האסלאם (1948-1967)**, מכון בן צבי, ירושלים, תש"ס.
3. צור י', "העלייה מארצות האסלאם", צמרת צ', יבלונקה ח' (עורכים), **העשור הראשון תש"ח-תשי"ח**, יד יצחק בן צבי, ירושלים 1997, עמודים 57-82.

נושאי הלימוד:

1. סקירות כלליות:

- א. השפעות מלחמת העולם השנייה על היהודים בארצות האסלאם.
- ב. ההגנה וההעפלה מארצות האסלאם.
- ג. יחס המוסדות הציוניים ליהודי ארצות האסלאם בזמן מלחמת העולם השנייה.
- ד. מגמות יסוד ודפוסי עלייה בשנים 1948-1967.

2. עירק:

- א. יהודי עירק בתקופת מלחמות העולם השנייה, והקשרים בין יהודי עירק ליישוב היהודי בארץ ישראל.
- ב. קווים לפעילות הציונית בעירק בשנים 1942-1945: בניית התנועה החלוצית, עלייה והעפלה, ארגון ההגנה, פעילות השליחים מארץ ישראל בעירק.
- ג. 'חוק הוויתור על נתינות' (1950), מניעים והשפעות.
- ד. העלייה ההמונית בשנים 1948-1951, מבצע 'עזרא ונחמיה': מעלייה לגירוש.

¹ כללי המענה לבחינה מופיעים בסוף המסמך.

משרד החינוך

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

3. סוריה ולבנון:

- א. סקירה כללית – העלייה מסוריה משנות ה-20 עד שנות ה-40.
- ב. העלייה וההעפלה בזמן מלחמת העולם השנייה.
- ג. עליית האלף – 1945.
- ד. העלייה החשאית מסוריה ולבנון.

4. לוב:

- א. הפעילות הציונית בימי מלחמת העולם השנייה והמפגש בין חיילי הבריגדה ליהודי לוב.
- ב. פרעות 1945 והשפעתן על יהודי לוב, העלייה הבלתי לגאלית
- ג. העלייה מלוב משנת 1949 עד שנות ה-50: ההכנות הארגון וההכשרות.

5. מצרים:

- א. הפעילות הציונית במצרים בשנות ה-30 וה-40 והעלייה הבלתי לגאלית ממלחמת העולם השנייה עד קום המדינה.
- ב. היציאה החשאית ממצרים בשנות ה-50 וה-60.

6. איראן:

- א. פליטים יהודים באיראן בזמן מלחמת העולם השנייה. סיוע השליחים מא"י ופעילותם הציונית בקרב יהודי איראן.
- ב. 'מבצע כורשי' – העלייה מאיראן בראשית ימי המדינה.

7. צפון אפריקה:

- א. ההעפלה מתקופת מלחמת העולם השנייה עד קום המדינה.
- ב. 'העלייה המבוקרת' ממרוקו לישראל בשנים 1949-1956
- ג. 'העלייה החשאית' ממרוקו בשנים 1956-1967.
- ד. 'העלייה החופשית' מתוניסיה לישראל.

8. תימן:

- א. עליית יהודי תימן בתקופת מלחמת העולם השנייה.
- ב. מבצע 'על כנפי נשרים': הלבטים, המשא ומתן עם שלטונות תימן, ההכנות למבצע ושלבי המבצע.

נושא 2 - מפגש תרבויות בין יהדות לאסלאם בימי הביניים

ספרי הלימוד:

ד"ר מרים פרנקל (עורכת), מעיל תשבץ – מפגש בין יהדות לאסלאם בימי הביניים, הוצאת מעלות.

נושאי הלימוד:

פרק המבוא: הגניזה הקהירית

פרק 1: בין אסלאם ליהדות

פרק 2: יצירת עולם חדש

פרק 3: להיות מיעוט יהודי בעולם מוסלמי

פרק 4: על מרחב וזמן

פרק 5: על כלכלה ועסקים

פרק 6: היבדלות ופתיחות בחיי המשפט

פרק 7: לשונות היהודים גשר וגדר

פרק 10: פילוסופיה יהודית בעולם האסלאם

פרק 12: אומנות יהודית בארצות האסלאם

נושא 3 – קהילת יהודי קרקוב בתקופת השואה

ספרי הלימוד:

קראי פליציה, פנים רבות לגבורה – קהילת קרקוב בתקופת הכיבוש הנאצי, הוצאת בית הספר המרכזי להוראת השואה, יד ושם, ירושלים, 2002.

נושאי הלימוד:

1. קהילת קרקוב עד מלחמת העולם השנייה:
 - א. יהודי קרקוב בימי הביניים.
 - ב. קהילת קרקוב במאה ה-19.
 - ג. קהילת קרקוב בין שתי מלחמות העולם.
2. המדיניות הנאצית כלפי יהודי קרקוב עד הקמת הגטו:
 - א. אירועי המלחמה, השלטון הגרמני ומעשי הטרור.
 - ב. מדיניות הנאצים כלפי היהודים וכלפי הפולנים.
 - ג. הקמת היודנראט ותפקידיו.
 - ד. דרכי ההתמודדות של היהודים עד הקמת הגטו בעיר קרקוב.
3. גטו קרקוב עד תחילת ביצוע 'הפתרון הסופי':
 - א. הקמת הגטו – מטרות גרמניות, מקומו ואוכלוסייתו.
 - ב. דפוסי הפעולה של היודנראט בגטו קרקוב.
 - ג. ההתמודדות היהודית עם בעיות הקיום.
 - ד. פעילות תנועות הנוער.
4. גטו קרקוב בתקופת 'הפתרון הסופי':
 - א. המפנה בתולדות הגטו – הגירוש הגדול ביוני 1942.
 - ב. התמודדות תושבי הגטו עם אימת התקופה בשלבים הראשונים.
 - ג. שלבים ב'פתרון הסופי' של יהודי קרקוב.
5. המאבק המחתרתי וחיסול הגטו:
 - א. ההתארגנות המחתרתית של תנועות הנוער בגטו.
 - ב. קשייה ולבטיה של הפעילות המחתרתית עד גירוש אוקטובר 1942.
 - ג. הפעילות המחתרתית נגד הגרמנים.
 - ד. חיסול גטו קרקוב.

נושא 4 – מלחמת העצמאות

ספרי הלימוד:

1. גלבר יואב, **קוממיות ונכבה – ישראל הפלסטינים ומדינות ערב**, 1948, הוצאת דביר, 2004. (פרקים 9-4, 11-13, 16, סיכום).
2. גולני מוטי, **ציון בציונות: המדיניות הציונית בשאלת ירושלים 1937-1949**, האוניברסיטה המשודרת, 1992.
3. פעיל מאיר, **עצמאות תש"ח-תש"ט**, האוניברסיטה המשודרת, 1990.
4. צחור זאב, **החזון והחשבון: בן גוריון בין אידיאולוגיה לפוליטיקה**, ספריית הפועלים, 1993. הפרק על 'הכרעה על הקמת המדינה', עמודים 183-194.

נושאי הלימוד:

1. **מבוא:**
 - א. גישור: מלחמת העצמאות – מתי החלה ומה היו הגורמים למלחמה.²
 - ב. מהלכי המלחמה העיקריים ויחסי הכוחות הצבאיים - יחסי הכוחות, חלוקה לתקופות, מאפייני התקופות, הכוחות מתנדבים בשני הצדדים.
2. **המלחמה בין היישוב היהודי לערביי ארץ ישראל:**
 - א. משבר ארבעת החודשים הראשונים - מצב היישוב בתקופה זו, קשיים/אתגרים בתחומים השונים (כולל דיפלומטי), מאפייני התקופה, משבר השיירות, אירועים מרכזיים המבטאים את מאפייני התקופה.
 - ב. תכנית ד' והניצחון על ערביי ארץ ישראל – הנסיבות המובילות לתכנון התוכנית: בהתייחס למצב בתחומים השונים – צבאי, דיפלומטי (בינלאומי), פוליטי, כלכלי, מטרות תכנית ד', הישגים, אי הצלחות, דוגמאות לאירועים (קרבות), פעולות שנעשו בתחומים השונים אשר קידמו את המטרות התוכנית / יצרו מפנה במלחמה, עסקת הנשק הציכוסלובקית.
3. **ההכרזה על הקמת מדינת ישראל:**
 - א. המצב המדיני-פוליטי, הצבאי והאזרחי של היישוב היהודי ערב ההחלטה - מצב המלחמה בגזרות השונות, המצב בזירה הבינלאומית, היחסים בין המחתרות.
 - ב. ישיבת מנהלת העם ב-12 במאי 1948 – ההחלטה להכריז על הקמת מדינת ישראל (סיכויים וסיכונים) – בתחומים שונים.
פירוק המחתרות, פירוק מטה הפלמ"ח.

² יש ללמוד נושא זה כמבוא לשאר הנושאים, אך לא יינתנו עליו שאלות ישירות.

4. המלחמה בין צה"ל ובין צבאות מדינות ערב:

- א. פלישת הצבאות הערביים לארץ ישראל – מאפייני התקופה, יחסי הכוחות, יתרונות וחסרונות של כל צד, קשיים/אתגרים, המצב בסיום התקופה (לפני ההפוגה), קרבות (דוגמאות: ניצנים, הרובע היהודי, דגניה, לטרון), מדיניות אי-פינוי יישובים, מבצע תינוק).
- ב. ההפוגה הראשונה וקרבות עשרת הימים – תנאי ההפוגה, הסיבות של כל צד להסכים להפוגה, הישגי מדינות ערב עד ההפוגה, פעולות שנעשו בתקופת ההפוגה כדי לסייע בהמשך המלחמה. פרשת אלטלנה. קרבות עשרת הימים – דוגמאות: הישגים וכישלונות. תכנית ברנדוט.

5. ניצחון ישראל במלחמה והסכמי שביתת הנשק:

- א. היוזמות והניצחונות בנגב ובגליל - המבצעים הגדולים: יואב, חורב, חירם, עובדה [אין צורך לדעת את מהלכי הקרב בצורה מפורטת אך יש לדעת את המטרות צבאיות, דיפלומטיות] מהלכים צבאיים בקצרה, קשיים והישגים. מאפייני הקרבות [תקיפות יזומות, קביעת גבולות, לחץ בינלאומי, קלפי מיקוח שהושגו, השגת יעדים] השפעת תכנית ברנדוט על החלק השני של המלחמה. השפעת המבצעים על עיצוב הגבולות [מלחמה ודיפלומטיה].
- ב. סיום המלחמה: תוצאות המלחמה
- ג. הסכמי שביתת הנשק – תיאור של כל אחד מההסכמים (גבולות), מהלכים המקדמים מהלכים דיפלומטיים. (השוואה בין מפת תכנית החלוקה למפת הסכמי שביתת הנשק (הקו הירוק) והסיבות להבדלים אלה.

6. בעיית הפליטים הפלסטינים:

- א. הסיבות לבריחת ערביי ארץ ישראל במהלך המלחמה. התפוררות ההנהגה, מצב כלכלי, בריחה המונית (פרשת דיר יאסין), גירוש, מסורת הבריחה. פעולות שנעשו על ידי כל אחד מהצדדים שהובילו ליצירתה של בעיית הפליטים.
- ב. מדיניות מדינות ערב וישראל לגבי שיבת הפליטים – עמדת מדינת ישראל ועמדת מדינות ערב, הנימוקים לכל עמדה, פעולות ישראל בנושא, החלטה 194 – ההחלטה ותגובות מדינת ישראל ומדינות ערב.
- ג. ראשית תופעת ההסתננות- מניעים, תיאור האירועים, פעולות שנעשו על ידי מדינת ישראל

7. שאלת ירושלים 1945-1949³

- א. שאלת ירושלים בתקופת המאבק להקמת מדינה יהודית עצמאית בשנים 1945 – 1947:
 - מעמד ירושלים בהצעות המדיניות של בריטניה וארה"ב 1945 – 1946
 - ירושלים בדיוני האו"ם בשאלת א"י
 - הפעילות הציונית באו"ם סביב ירושלים
 - משמעות מעמדה של ירושלים לפי החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947.
- ב. ירושלים במלחמת העצמאות, החלק הראשון – מ-30 בנובמבר 1947 עד 14 במאי 1948.
1. ההיבט המדיני:
 - הפעילות המדינית בשאלת ירושלים עד מאי 1948

³ יש ללמוד נושא זה גם מספרו של מוטי גולני.

משרד החינוך

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

- המדיניות והפעולות הבריטיות בשאלת ירושלים עד סיום המנדט
 - התגובות של הנהגת היישוב לאירועים בירושלים וביטויי מעורבותו של בן גוריון בירושלים
2. ההיבט הצבאי:
- המפנה במערכה על ירושלים, אפריל – מאי 1948
 - המערכה בירושלים – הקרב אל העיר והקרב על העיר – מטרות, קרבות והישגים, משמעותה של ירושלים בעיני הנהגת הישוב.
- ג. ירושלים במלחמת העצמאות, החלק השני – מ-15 במאי 1948 עד הסכם שביתת הנשק עם ירדן:
1. פרק גישור: המערכה עד ההפוגה הראשונה⁴
 2. הלחצים המדיניים שהופעלו על ממשלת ישראל בשאלת ירושלים, הצעת אוסטרליה
 3. חלוקת ירושלים בהסכם שביתת הנשק עם ירדן - על פי ההסכמים. הקשר בין תוצאות הלחימה להסכם שנחתם
 4. ירושלים – בירת מדינת ישראל: צעדים שנעשו על ידי ממשלת ישראל להחלת הריבונות בירושלים וביסוסה

⁴ יש ללמוד פרק זה כמבוא לפרק הבא, אך בבחינת הבגרות הנבחנים לא יישאלו ישירות על נושאים אלה.

נושא 5 – אל מול עולם חדש –

לבטים ומגמות בעידן האמנציפציה

ספר הלימוד:

אטקס עמנואל (עורך), אל מול עולם חדש – לבטים ומגמות בעידן האמנציפציה, הוצאת מעלות.

נושאי הלימוד:

הקדמה (עמ' 1-3).

פרק המבוא: התמורות ביחס החברה האירופאית אל היהודים

פרק 1: יהודי החצר על סף תקופה חדשה

פרק 2: תנועת ההשכלה היהודית

פרק 3: הרפורמה והתגובה האורתודוכסית

פרק 4: ביטויים רעיוניים של ההשכלה והרפורמה

פרק 5: יהודי תוניסיה – סיפור תרבות

פרק 6: רבני המזרח מול המודרנה

פרק 7: מוריץ אופנהיים

פרק 10: מאמנציפציה של היהודים ללאומיות יהודית

נושא 6 – תולדות ארצות הברית⁵

ספר הלימוד:

פלורסהיים יונינה, תולדות ארצות הברית: חזון, משברים וצמיחה, הוצאת מרכז זלמן שז"ר.

נושאי הלימוד:

- 1. הקמת ארה"ב – צמיחת האומה האמריקנית ועיצובה:**
 - א. הסיבות להגירה לאמריקה הצפונית, מאפייני המהגרים, מושבות הצפון, המרכז והדרום ומאפייניהן.
 - ב. תהליכי אמריקניזציה שעברו על המהגרים בארצות הברית – כור היתוך, טמיעה ופלורליזם תרבותי.
 - ג. תפיסת הספר ועיצוב החברה האמריקנית על פי פדריק ג'קסון טרנר, והביקורת כלפיה
- 2. עקרונות היסוד של הדמוקרטיה האמריקנית ומבנה המשטר:**
 - א. הכרזת העצמאות והחוקה האמריקנית
 - ב. מוסדות השלטון הפדרלי ודרכי פעולתם בהתאם לחוקה.
- 3. מוקדי הכוח המשפיעים על הממשל הפדרלי והמקומי:**
 - א. קהילת ההון והתעשייה.
 - ב. קבוצות לחץ חברתיות
 - ג. המפלגות
 - ד. תקשורת ודעת הקהל.
- 4. הדמוקרטיה האמריקנית במבחן הזמן – משברים ודרכי התמודדות:**
 - א. גורמי יסוד למלחמת האזרחים ודרכי השיקום החוקתיים, הכלכליים והחברתיים.
 - ב. תופעת המקרתזם: גורמיה, ביטוייה והשפעותיה על החברה האמריקנית
 - ג. מאבק האפרו-אמריקנים למען שוויון זכויות במאה ה-20.
 - ד. פרשת ווטרגייט
- 5. הקפיטליזם האמריקני מסוף המאה ה-19:**
 - א. מאפייני הקפיטליזם, גילוייו והשלכותיו הכלכליות, החברתיות והפוליטיות משלהי המאה ה-19 ועד למלחמת העולם הראשונה, התנועה הפרוגרסיבית ותיקוניה.
 - ב. 'השיבה לנורמליות' בשנות ה-20, והמשבר הכלכלי הגדול.
 - ג. 'ניו דיל' – מטרות ודרכי יישום, הערכה ביקורתית – 'ה'ניו דיל' – המשך או מהפכה?
 - ד. ארצות הברית כחברת השפע – בעיות ודרכי התמודדות.

⁵ נושא זה נמצא בחלק א' של הבחינה. בפרק זה ההיבטות היא עם ספר פתוח.

משרד החינוך

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

6. מדיניות החוץ של ארה"ב עד תום מלחמת העולם השנייה

- א. גישור: התפיסה הבדלנית על פי תפיסותיהם של ג' וושינגטון וג' מונרו.
- ב. גישור: האימפריאליזם האמריקני בשלהי המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20. גורמים וגילויים מרכזיים.
- ג. גישור: מבדלנות ומעורבות: גורמי הצטרפות של ארה"ב למלחמת העולם הראשונה, חזון הסדר העולמי החדש של וילסון בוועידת השלום.
- ד. גישור: מגמות מרכזיות במדיניות החוץ של ארה"ב בין שתי המלחמות העולם.
- ה. מבדלנות למעורבות: גורמי הצטרפות ארה"ב למלחמת העולם השנייה.

7. ארצות הברית כמעצמת על במחצית השנייה של המאה ה-20

- א. קץ הבדלנות האמריקנית בעידן 'המלחמה הקרה'. מדיניות ארה"ב לבלימת הקומוניזם באירופה (דוקטרינת טרומן, תכנית מרשל, משבר ברלין והקמת נאט"ו).
- ב. הניסיונות של ארה"ב לבלום את ההתפשטות הקומוניסטית ביבשת אסיה וביבשת אמריקה (קוריאה, קובה, ויטנאם).

ג. ממרוץ חימוש גרעיני לדטנט: השינויים בתפיסת המעורבות האמריקאית

ד. מעורבות ארה"ב בסכסוכים בעולם: מלחמת המפרץ, קוסובו.

ה. מעורבות ארה"ב בשמירה על זכויות אדם בעולם.

ו. התייצבות ארה"ב בראש המאבק בטרור הבינלאומי.

משרד החינוך

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

נושא 7 - יפן המודרנית

ספר הלימוד:

בן עמי שילוני, **יפן המודרנית – תרבות, היסטוריה, שוקן, תל אביב, 1997.**

נושאי הלימוד:

1. **יפן עד אמצע המאה התשע עשרה. (פרק 1 בספר)**
2. **המערב פותח את שערי יפן** – הקולוניאליזם המערבי בשערי סין ויפן, ארה"ב משגרת שייטת ליפן, הסכם קנגאוה ופתיחת שערי יפן, הריס משלים את פתיחת יפן, יפן מהדקת קשריה עם המערב. (פרק 2 בספר)
3. **היסטוריה של מייג'י** – התנגדות הסמוראים לפתיחת הארץ, כשלון ההתנגדות לזרים, המרידה של צ'ושו והתמוטטות שלטון השוגון, "החזרת השלטון הקיסרי" ו"שבועת חמשת הסעיפים", תקופת שנים חדשה ובירה חדשה. (פרק 3 בספר)
4. מחברה פיאודלית למדינה ריכוזית – המנהיגות החדשה, ביטול ההאנים, ביטול מעמד הסמוראים, הצבא החדש. (פרק 4 בספר)
5. הלימוד מהמערב. (פרק 5 בספר)
6. **החינוך החדש – חינוך חובה ובית הספר היסודי, חינוך תיכוני וחינוך גבוה, התפתחות העיתונות והספרות. (פרק 6 בספר)**
7. **רפורמה אגררית וראשית התיעוש** – מס קרקעות ושחרור האיכרים, התיעוש כמטרה לאומית, בניית תשתית מודרנית, מהנדסים ופועלים, יזמים ראשוניים והופעת הקונצרנים. (פרק 7 בספר)
8. **משבר, מרידות ודרישה לדמוקרטיה. (פרק 8 בספר)**
9. חוקת מייג'י והפרלמנטים הראשונים – חיבור החוקה, כינון אצולה וקבינט, החוקה: קיסר, פרלמנט וזכויות אזרח, חסרונות החוקה, יתרונות החוקה, הריאקציה השמרנית, (ללא: פרלמנטריזם במשבר). (פרק 9 בספר)
10. **מלחמת סין-יפן וסיפוח טייוואן** – המניעים לאימפריאליזם, המלחמה נגד סין, השפעת המלחמה על יפן, שלום שימונוסקי ו"ההתערבות המשולשת", "חלוקתה" של סין ומרד הבוקסרים. (פרק 10 בספר)
11. **מלחמת רוסיה-יפן וסיפוח קוריאה** – המתיחות הגוברת עם רוסיה, הברית האנגלו-יפנית והכרזת המלחמה, הניצחונות ביבשה ובים, שלום פורטסמות, הפך היהודי של המלחמה, סיפוח קוריאה. (פרק 11 בספר)
12. **מדינה וחברה בראשית המאה העשרים. (פרק 12 בספר)**
13. יפן במלחמת העולם הראשונה (פרק 13 בספר)
14. **משטר ותרבות לאחר מלחמת העולם הראשונה** – הארה מרחיב את הדמוקרטיה, רעידת האדמה ודיכוי השמאל, הדמוקרטיה של טאישו, התנועה הפמניסטית והתעוררות הבורקומין, תרבות וספרות בתקופת טאישו, הירוהיטו קיסר יפן. (פרק 14 בספר)
15. **פייסנות כלפי המערב ותוקפנות כלפי סין** – ועידת וושינגטון והוויתורים היפניים, שידהארה ובעיית ההגירה, העמות עם צ'אנג קאי-שק, המשבר הכלכלי והחווה הימי של לונדון, תקרית מוקדן, וכיבוש מנצ'וריה, השלכות כיבוש מנצ'וריה. (פרק 15 בספר)

משרד החינוך

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

16. טרור ונסיגות הפיכה – הלאומיות הרדיקלית של קיטה איקי, אוקאווה, גונדו וטציבאנה, קצינים

צעירים ופעולות טרור, נסיון ההפיכה של 15 במאי 1932, מרידת הנפל של 26 בפברואר 1936. (פרק

16 בספר)

17. **המלחמה בסין והברית עם היטלר** – התפשטות בסין והאמנה נגד הקומינטרן, מלחמת סין-יפן השנייה, קונואה וגיוס העם למלחמה, הברית עם ה"ציר" והעימות עם ארה"ב, (ללא) – יפן מצילה יהודים). (פרק 17 בספר)

18. **מלחמת העולם השנייה במזרח** – מתקפת הבזק היפנית, "אזור ההשפעה ההדדי", חברה מגויסת, מתקפת בעלות-הברית ולוחמת הקמיקזה, פצצות האטום וכניעת יפן. (פרק 18 בספר)

19. **הכיבוש האמריקאי** – אופיו של משטר הכיבוש, חיסול המיליטריזם וכינון הדמוקרטיה, החוקה החדשה, הרפורמה החינוכית, הרפורמה האגררית ופירוק הזאיבצו, מלחמת קוריאה והסכם השלום. (פרק 19 בספר)

20. יפן בצל המלחמה הקרה. (פרק 20 בספר)

21. **הזינוק הכלכלי** – פיתוח המשק כעדיפות לאומית, התייצבות יחסי העבודה, הענפים המובילים, הצמיחה הכלכלית המהירה, משבר הדלק, יריבות הסחר עם ארה"ב. (פרק 21 בספר)

22. שינוי חברתי. (פרק 22 בספר)

23. התרבות החדשה. (פרק 23 בספר)

24. **יפן בראשית המאה העשרים ואחת** – חילופי הקיסרים והמהפך הפוליטי, היחסים עם שתי הקוריאות וסין, השאיפה למעמד בינלאומי גבוה יותר, התפוצצות ה"בועה" והשפל הכלכלי, רעידת האדמה, טרור גז ותאונה גרעינית, ראש ממשלה פופולרי ומיתון כלכלי מעמיק, בראשית המאה החדשה. (פרק 24 בספר)

נושא 8 – סין המודרנית

ספר הלימוד:

אהרון שי, ממלחמת האופיום עד יורשי מאו, זמורה-ביתן, תל אביב, 1990.

נושאי הלימוד:

- בעיות הפנים והחוץ של הקיסרות הסינית ונפילתה:**
 - גורמים וביטויים של האימפריאליזם בסין עד תחילת המאה ה-20: מלחמות האופיום ותוצאותיהן, מאפייני החדירה המערבית לסין, מלחמת סין-יפן והאימפריאליזם היפני בסין.
 - ההתמודדות עם אתגר המערב ועם המודרניזם – מרד הטאי-פינג, התגובה הקיסרית, רפורמות 'מאה הימים', מרד הבוקסרים ותוצאותיו.
 - עלייתה של התנועה הלאומית הסינית בהנהגת סון יאט-סן, המהפכה הסינית ונפילת הקיסרות.
- ראשית הרפובליקה הסינית והמהלכים לאיחודה של סין בשנות ה-20:**
 - סין במלחמת העולם הראשונה – חולשת ממשל יואן שה-קאי (1912-1916), הקרע עם סון יאט-סן והתנועה הלאומית.
 - השתתפות סין במלחמת העולם הראשונה, הסכמי השלום בפריז והשפעותיהם.
 - מאבק צ'יאנג קאי שק והגואמינטנג (התנועה הלאומית באילי המלחמה לאיחודה של סין)
- סין בשנות ה-30: עלייתה של המפלגה הקומוניסטית הסינית, המאבק בין הממשל הרפובליקני הלאומי לבין הקומוניסטים והתוקפנות היפנית בשטחי סין:**
 - המחלוקת בענייני פנים וחוץ בין הקומוניסטים בהנהגת מאו צה טונג ובין הממשלה הלאומית בהנהגת צ'יאנג קאי שק.
 - המאבק בין צ'יאנג קאי שק ובין הסובייט הקומוניסטי בגיאנסי הנהגת מאו צה טונג
 - 'המסע הארוך' 1934-1935, והקמת הבסיס בחבל שנסי, עיצוב האידיאולוגיה הקומוניסטית ה'פטריוטית' של מאו.
 - המאבק ביפן – עמדות צ'יאנג קאי שק והקומוניסטים, הקמת החזית בין הכוחות הלאומיים ובין הקומוניסטים ב-1937, והמאבק נגד יפן.
- סין במלחמת העולם השנייה:**
 - המאבק של סין ביפן במלחמת העולם השנייה.
 - מעורבות המעצמות בסין במלחמה, וקריסת האימפריאליזם במערבי בסין.
 - המאבק הפנימי הפוליטי בין צ'יאנג קאי שק ומאו צה טונג בצל המלחמה.
- המאבק על השלטון בסין בסוף שנות ה-40 והקמת סין הקומוניסטית:**
 - ההתעצמות הקומוניסטית ערב מלחמת האזרחים מול חולשת משטרו של צ'יאנג קאי שק
 - המעורבות של ארצות ברית ושל ברית המועצות במלחמת האזרחים בסינית.
 - מלחמת האזרחים 1945-1949 – השלבים, התוצאות והגורמים לניצחון הקומוניסטים.

משרד החינוך

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

6. בניית משטר, כלכלה וחברה בסין הקומוניסטית בשנות ה-50 וה-60:

א. דפוסי המשטר הקומוניסטי בסין בתחילת דרכו, וביסוסו בעזרת ברית המועצות.

- ב. הקומוניזם של מאו צה טונג – "הקפיצה הגדולה קדימה" ו"המהפכה התרבותית".
- ג. מדיניות החוץ של סין בשנות ה-50 וה-60 : סין במלחמת קוריאה, סין ו"העולם השלישי", הקרע האידיאולוגי עם ברית המועצות והעוינות המהפכנית למערב.
- ד. הפתיחות למערב משנות ה-70 ומשמעויותיה הכלכליות

7. סין ברבע האחרון של המאה ה-20:

- א. פוסט-מאואיזם והפתיחות למערב החל משנות השבעים.
- ב. סין בשנות ה-80, בהנהגת דנג שיאו-פינג – מדיניות המודרניזציה ("המהפכה השנייה").
- ג. השפעת השינויים בגוש הקומוניסטי על סין לקראת תום המאה ה-20 ; התקוממות הסטודנטים ואירועי כיכר טייין-אן – מן.

כללי המענה

על כל נבחן לענות על שני נושאים מתוך השמונה.

הבחינה מחולקת ל-2 חלקים :

חלק א : חלק זה מיועד רק לנבחנים שלמדו את נושא 6 – תולדות ארצות הברית (בחינה עם ספר לימוד שאושר בנושא תולדות ארצות הברית).

יש לענות על נושא תולדות ארצות הברית ועל נושא אחד נוסף מחלק ב.

חלק ב : חלק זה מיועד לכל הנבחנים. בחלק זה שבעה נושאים.

נבחנים שלא למדו את נושא 6 - תולדות ארצות הברית, יענו על שניים מן הנושאים שבחלק ב.

בכל אחד מן הנושאים שנבחרו יש לענות על שני הפרקים :

פרק ראשון – יש לענות על שאלה אחת מתוך 2 שאלות (35 נקודות)

פרק שני – יש לענות על שאלה אחת מתוך 2 שאלות (15 נקודות)

נבחנים שאושרה להם בחינה מותאמת יכולים לענות רק על שאלה גדולה מכל אחד משני הפרקים – 50 נקודות לכל שאלה.

בהצלחה!

כל היסטוריוגרפיה לאומית יש בה מה שאיפה להבהיר את מקומה של האומה בעולם מדור לדור. כל היסטוריה לפי עצם מהותה היא כללית, אוניברסלית, מפני שההיסטוריה, לפי טיבה, יוצאת מתפיסת השלם ושואפת אליו."

בן ציון דינור, "תולדות ישראל ומקומן בהיסטוריה הכללית", בתוך: דורות ורשומות, מחקרים ועיונים בהיסטוריוגרפיה הישראלית (ירושלים, תשל"ח), עמ' 17.